15.10.2021 Julkinen

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: U 56/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan unionin kehyksen uudistamisesta (uudelleenlaadittu energiaverodirektiivi) VR-Yhtymän kommentit

VR-Yhtymä Oy (jäljempänä VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Lähtökohtaisesti kannatamme energiatehokkuusdirektiivin tarkoitusta puhtaiden käyttövoimien käyttämiseksi. Raideliikenne on energiatehokkain liikennemuoto ja raideliikenteen vesivoimalla tuotettua sähköä ei tulisi jatkossakaan verottaa.

Energiaverodirektiivin vaikutukset joukkoliikenteelle ja elinkeinoelämän kilpailukyvylle tulee arvioida huolellisesti

Komissio on julkaissut laajan ilmasto- ja energialainsäädännön uudistuspaketin (Fit for 55), joka sisältää myös liikenteeseen liittyviä toimenpiteitä. Yhdessä Vihreän kehityksen ohjelman sekä Kestävän ja älykkään liikkumisen strategian kanssa paketti toimii ajurina kohti kestävää liikennettä.

Osana uudistuspakettia annettiin ehdotus uudelleen laadituksi energiaverodirektiiviksi. Direktiivin päivitys perustuu Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin vähentää kasvihuonekaasupäästöjen nettopäästöjä vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä ja saavuttaa ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä.

Liikenne tuottaa neljänneksen päästöistä EU-tasolla, eikä kasvavaa trendiä ole saatu taittumaan. Rautatieliikenteen osuus liikenteen aiheuttamista CO2-päästöistä EU-tasolla on kuitenkin vain 0,4%. Rautatieliikenne onkin avainasemassa siirtymässä kohti kestävää liikennettä ja direktiivin tulisi tukea rautatieliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvua matkustaja- ja tavaraliikenteessä erityisesti sähkövetoisen liikenteen osalta.

Pidämme tärkeänä, että direktiivin vaikutukset joukkoliikenteelle ja elinkeinoelämän kilpailukyvylle arvioidaan huolellisesti. Kasvavat junaliikenteen matkamäärät ja raiteilla kuljetetut tonnit edistävät vihreää siirtymää vähentämällä liikenteen päästöjä ja samalla kasvattaen liikenteenkokonaisturvallisuutta.

VR-Yhtymä Oy
Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi
Y-tunnus 1003521-5

Komissio ehdottaa energiaverotusdirektiivin kytkemistä EU:n energia-, ympäristö- ja ilmastopolitiikkaan uudistamalla nykyistä verorakennetta siten, että veroluokat perustuisivat ympäristöominaisuuksiin. Samalla poistettaisiin fossiilisten polttoaineiden verotukia.

Kuten U-kirjelmässä todetaan, jäsenvaltioilla olisi myös mahdollisuus myöntää veronalennus tai verottomuus ei-biologista alkuperää oleville uusiutuville polttoaineille, kehittyneille ja kestäville biopolttoaineille, bionesteille ja biokaasulle sekä puupohjaisille kehittyneille ja kestäville polttoaineille.

Raideliikenne on energiatehokkain liikennemuoto ja raideliikenteen vesivoimalla tuotettua sähköä ei tulisi jatkossakaan verottaa

Direktiivin päivityksessä esitetään energiatuotteiden verotuksen yhdenmukaistamista sekä edistetään puhtaita teknologioita. Lähtökohtaisesti direktiivin tarkoituksena on kannustaa käyttämään puhtaita käyttövoimia sekä poistaa fossiilisille polttoaineille annettuja etuuksia.

Suomessa ehdotus edellyttäisi energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamista. Myös raideliikenteen käyttämää sähköä, jonka nykyisin jäsenvaltion voi jättää verottamatta, olisi ryhdyttävä verottamaan vähintään ehdotetulla vähimmäisverotasolla. Muutos lisäisi sähkövetoisten junien, raitioliikenteen ja metron liikennöintikustannuksia, koska nykyisestä verottomuudesta tulisi luopua. Samaan aikaan ehdotus sisältää edelleen verovapauksia ja siirtymäaikoja sähköä ja fossiilisia polttoaineita hyödyntäville muille liikennemuodoille.

Raideliikenteen kulkumuoto-osuuden nostaminen on tehokkain tapa edistää kestävää liikennettä. Raideliikenteen sähköistyminen etenee tehokkaasti, EU-tasolla valtaosa liikenteestä kulkee sähköllä. Sähköinen raideliikenne on myös jo EU:n päästökaupan piirissä.

Junamatkustaminen Suomessa on jo hiilineutraalia, sillä 95 % VR:n matkustajajunista kulkee puhtaasti uusiutuvalla sähköllä. Loput, sähköistämättömillä rataosilla syntyvät päästöt matkustajaliikenteestä kompensoidaan. Lähes 80 % VR:n tavarajunista kulkee uusiutuvalla sähköllä. VR lisää edelleen sähkövedon osuutta. Rataverkon jatkosähköistystarpeita tulee edistää, sillä sähköistyksen lisääminen on erittäin konkreettinen ja vaikuttava energia- ja päästötehokkuutta parantava toimenpide.

VR-konsernissa on tehty pitkäjänteisesti työtä ympäristön ja energiansäästön eteen sekä päästöjen vähentämiseksi parantamalla energiatehokkuutta ja lisäämällä uusiutuvan energian osuutta vesivoiman kautta. Olemme esimerkiksi lisänneet sähkövetoista liikennettä, ottaneet käyttöön energiatehokasta vetokalustoa ja kasvattaneet junakokoja.

VR-Yhtymä Oy

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi

Y-tunnus 1003521-5

Edellä mainittujen argumenttien valossa VR pitää epäjohdonmukaisena ja ilmastotoimien vastaisena esitystä sähköisen raideliikenteen käytössä olevan sähkön verovapauden poistamisesta. Suomessa tulisi täysimääräisesti hyödyntää se kansallinen liikkumavara, joka asiassa mahdollisesti on käytettävissä.

Suomessa on nykyisellään voimassa säädös, jonka mukaan sähköisen raideliikenteen välittömässä käytössä oleva sähkö on verotonta. Tämän menettelyn voimassaolon jatkuminen tulee varmistaa. Verotuksellisin keinoin tulee kannustaa uusiutuvan energian käyttöä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi tulee huomioida yhteiskunnalliset panostukset, joita rataverkon sähköistämiseksi erityisesti 2000-luvulla on Suomessa tehty. Myös Valtioneuvosto korostaa omassa kannassaan, että energiaverotuksen kokonaisuutta täytyy arvioida ilmastovaikutusten ohella kilpailukyvyn, verotuottojen kertymisen ja huoltovarmuuden näkökulmasta.

Komission Fit for 55 -uudistuspaketin valossa veron asettaminen sähköisen raideliikenteen käyttämälle sähkölle on ristiriidassa suhteessa vihreän siirtymän tavoitteisiin. Suomessa raideliikenteessä sähkövedon ympäristöystävällisyyden suhteessa dieselvetoon tulisi heijastua myös ratamaksuihin. Vuonna 2021 sähköveto on 12 % kalliimpaa ja vuonna 2022 edelleen 10 % kalliimpaa kuin dieselveto. Tilanne johtaa siihen, että sähköistetyillä rataosuuksilla on ratamaksujen näkökulmasta taloudellisesti kannattavampaa ajaa dieselveturilla.

Lisäksi VR haluaa tässä yhteydessä nostaa esiin sähköbussiliikenteen. Sähköbussien osuus kaupunkiliikenteessä on viime vuosina kasvanut ja tätä nousevaa trendiä kohti kestävää kaupunkiliikennettä tulisi tukea myös verotuksen tasolla. Esityksen perusteella jää epäselväksi, mikä on direktiiviuudistuksen vaikutus sähköbussiliikenteessä käytettävän sähkön verotukseen.

Laajenevan veropohjan takia verotuksen piiriin olisi U-kirjelmän mukaisesti sisällytettävä muun muassa vety. Tässä yhteydessä olisi kuitenkin huomioitava myös vaihtoehtoisten käyttövoimien kehitystyö ja mahdollinen tulevaisuuden tarve raideliikenteessä sähköistämättömäksi jäävien rataverkon osien osalta. Vaihtoehtoisten käyttövoimien verotuksella on merkittävä ohjaava vaikutus vihreän siirtymän toteutumiseen.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

VR-Yhtymä Oy

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi

Y-tunnus 1003521-5